**Міністерство освіти і науки України**
**Національна академія наук України**
**Український державний університет імені Михайла Драгоманова**
**Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України**
**Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»**

**Навчально-науковий інститут права та політології**
**УДУ імені Михайла Драгоманова**

# ДЕВ'ЯТНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ

## «Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку»

## МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

...

29-30 **квітня** 2025

**Київ**
**Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова**
**2025**

**УДК 340:[001+37](477)(082)**
**Д 26**

*Рекомендовано до друку Вченою радою*
*Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*
*(протокол № 9 від 25 квітня 2025 року)*

**Редакційна колегія:**

***В. П. Андрущенко,*** доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор УДУ імені Михайла Драгоманова (*співголова Редакційної колегії*);

***О. В. Скрипнюк,*** доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України (*співголова Редакційної колегії*);

***В. Г. Пилипчук,*** доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік АН ВШ України,, директор Державно-наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України» (*співголова Редакційної колегії*);

***Р. Г. Драпушко,*** кандидат філософських наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність) УДУ імені Михайла Драгоманова;

***Б. І. Андрусишин,*** доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

***Н. М. Оніщенко,*** доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;

***Н. М. Пархоменко,*** доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;

***П. В. Горінов,*** кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

***М.А. Остапенко,*** доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

***Н. О. Деркачова,*** старший викладач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін, заступник директора по роботі зі студентами Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

***А. А. Карнаух,*** кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук, заступник директора з наукової роботи та міжнародного співробітництва Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

***О. В. Макарова,*** кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова.

**Д 26** **ДЕВ'ЯТНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. НАУКА І ОСВІТА В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ :** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дев'ятнадцяті юридичні читання. Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку» (Київ, 29-30 квітня 2025 року). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. – 329 с.

У збірнику представлені тези доповідей, що були подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Дев'ятнадцяті юридичні читання. Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку», що відбулась в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова 29-30 квітня 2025 року. Розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників і широкий читацький загал. Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції Дев'ятнадцяті юридичні читання «Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку» не завжди поділяє думку учасників конференції. Основний матеріал доповідей подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 340:[001+37](477)(082)

***Електронна адреса: www.udu.edu.ua***

© Колектив авторів, 2025
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

**УДК 343.9021.467:94**

***Пєсцов Руслан,***
*кандидат юридичних наук, доцент*
*кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін*
*Навчально-науквого інституту права та політології*
*Українського державного університету*
*імені Михайла Драгоманова,*
*м. Київ, Україна;*

***Ruslan Piestsov,***
*PhD in Law,*
*Associate Professor of the Department of Jurisprudence*
*and branch legal disciplines*
*Institute of Law and Political Science*
*Ukrainian State University Mykhailo Drahomanov,*
*м. Kyiv, Ukraine,*
*rus1075@ukr.net*

# ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ (МОДЕЛІ) КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

# HISTORICAL ORIGINS OF THE MIXED FORM (MODEL) OF CRIMINAL PROCEDURE

Проблема зневажливого ставлення до людини та зловживання її правами в період інквізіційного процесу привертало увагу мислителів та науковців XVI ст. Особливо критиці піддавалося надмірне застосування тортур від час розслідування. В кінці XVII ст. відомий правознавець Християн Томазій говорив про загальну реформу кримінального процесу. Він пропонував введення гласності, усності та відміну тортур. Томазій заперечував можливість кримінального переслідування за єресь. Він вважав, що єресь не є злочином, а лише процесом мислення та формування думки [1, 137]. Погляди Томазія стали популярними у Франції у XVIII ст. Ш. Монтеск'є, Ж. Ж. Руссо, О. Мірабо та інші представники епохи Просвітництва продовжили його ідеї.

XVIII сторіччя, зокрема у Франції, відзначилося суспільною вимогою судової реформи, яка призводить до пошуку нових моделей кримінального судочинства.

Варто зазначити, що католицизм, а разом із ним і канонічний інквізіційний процес, не змогли поширити свій вплив на Англію. Тому Британська імперія фактично зберегла власну церкву та правову систему, зокрема обвинувально-змагальний кримінальний процес. Оскільки Англія на той час дуже добре вирішила судову проблему, тому англійська судова система привернула свою увагу для дослідження та наслідування країнами континентальної Європи.

В Англії досить рано встановилася централізація судової влади за участю представників народу в кримінальному провадженні (присяжні засідателі). Органи кримінальної юстиції в графствах підпорядковувалися та назначалися Вищим судом. В основі кримінального процесу лежали змагальність, рівність сторін, усність, гласність, припущення невинуватості обвинуваченого (praesumptio boni viri). Обвинувачення поділялося на приватне та публічне. Приватне обвинувачення передбачало в безпосередньому виклику на судовий поєдинок. Публічне обвинувачення в різних своїх формах належало общині та державі. Такими формами були: а) представницька – представлення великого жюрі малому; велике жюрі без попереднього розслідування і подання скарги могло передати обвинуваченого до суду за вчинений злочин, про який відомо лише великому жюрі; б) формальне обвинувачення, яке подається великому жюрі на підставі попереднього розслідування, проведеного мировим суддею. Обвинувачами могли бути як приватні особи, так і поліція. При цьому обвинувачі були відповідальними перед обвинуваченими та судом; в) урядове (державне) обвинувачення, яке розглядалося малим жюрі, за злочини посадовими особами при виконанні службових обов'язків.

Щодо доказів то варто зазначити, що подання заяви чи речового доказу до суду однією стороною негайно повідомляється іншій стороні про такий факт та зміст заяви чи речового доказу. На збирання доказів мировий суддя видавав сторонам відповідний наказ. Мировий суддя також міг витребовувати від свідків, приватних обвинувачів підписку про своєчасну явку до суду.

Після затвердження рішення мировим суддею про відправлення матеріалів справи до суду обвинувач за допомогою секретаря суду складав досить формальний обвинувальний акт. Обвинувальний акт подавався великому жюрі. Велике жюрі більшістю голосів, не менше дванадцяти членів, повинно було прийняти одне із двох рішень: про прийняття справи до розгляду або про припинення розгляду. В першому випадку – матеріали справи передавалися для розгляду малому жюрі. У випадку зізнання обвинуваченого у вчиненні злочину суддя негайно міг призначити покарання без малого жюрі. Якщо обвинувачений не визнавав провини, або мовчав, то суддя розпочинав формування складу жюрі присяжних. При цьому сторони мали широкі можливості для відводу присяжних. Потім обвинувач проголошував обвинувальну промову і надавав докази. Після обвинувача із захисною промовою виступав адвокат і надавав свої докази. Кожна із сторін мала право задавати запитання свідкам протилежної сторони процесу.

На відміну від інквізіційного процесу в англійському кримінальному процесі обвинувачений міг відразу звертатися за допомогою до адвоката. Примусові допити не допускалися. Допитуваний перед допитом попереджався, що свідчення, які той надасть, можуть бути прийняті судом, як на його користь, так і на шкоду.

По закінченню судового розгляду суддя надає присяжним юридичні настанови та вручає їм обвинувальний акт. Присяжні зобов'язані одноголосно

відповісти на запитання щодо вини підсудного: винуватий чи невинуватий. Відповідь оголошує старшина присяжних під запис секретаря судового засідання. Залежно від відповіді присяжних суддя постановляє вирок, який може бути або виправдальним, або обвинувальним.

Ревізійний порядок перегляду вироків, які постановлені присяжними, англійський кримінальний процес не передбачав. Це пояснювалося тим, що розгляд справи судом присяжних здійснювався досить ретельно та уважно, а вироки, постановлені за участю присяжних, користувалися високим рівнем непохитності. Апеляційний перегляд вироків, постановлених за участю присяжних, став можливим після прийняття англійським парламентом Закону від 28 серпня 1907 року "Про кримінальну апеляцію" [2].

Прийнявши за взірець англійську модель кримінального процесу, Франція значною мірою переробила його під впливом місцевих інститутів колишнього інквізиційного процесу. Таким чином створивши змішаний тип кримінального процесу.

Змішана форма кримінального процесу за часом свого виникнення є найбільш сучасною і є єдиною із історичних форм, яка не в результаті тривалого еволюційного розвитку, а цілком усвідомлено конструювалася шляхом нормативних реформ законодавцем за досить короткий історичний проміжок часу. Досить швидко змішана форма кримінального процесу поширилася по всіх країнах континентальної Європи.

***Список використаних джерел:***


1. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень : навчальний посібник. К. : ВД «Професіонал», 2006. 432 с. URL : FILE VIEW (ukr.net)
2. Criminal Appeal Act 28th August 1907 year. URL : https://www.legislation.gov.uk